

HAZA A MAGASBAN

A chicagói Kodály Zoltán Társaság tíz éve
1969 és 1979 között

Makkai Ádám

Az alábbi, egy ember számára nehezen elvégezhető összegzést csak részben segítette az internet, tehát számos eseménysorozatról egy-két szórólapon kívül csupán szóbeli anekdoták maradtak fenn, néhány személyre szóló meghívó, pár elkopott újságcikk, egy-két kézzel rajzolt utcai térkép, amit programváltozás esetén kellett szétküldeni.

De hogy sorjában haladjunk: én magam tizenkét évvel azelőtt, 1957. január 1-jén reggel 6 órakor léptem ki a repülőből Newark, New Jersey nemzetközi repülőterén, ahonnan buszokban vittek bennünket tovább a közel fekvő Camp Kilmer nevezetű menekülttáborba. Itt akadt olyan magyar menekült is, akinek akár egész évébe is belekerült, amíg sikerült találni egy amerikai szponzort, lett légyen az ismerős vagy jótékonysági szervezet. A mi rövid háromnapos megállónk Camp Kilmerben klasszikus illusztrációja annak a ténynek, hogy azok kerültek a leghamarabb civilizált körülmények közé, akiknek volt valamilyen rokoni, baráti, vagy egyházi összeköttetésük.

Apám és amerikai felesége Bostonban laktak. Odaérve eljött a legapróbb részletekig menő beszámolások korszaka, melyek folyamán megtudtam, milyen magyar szervezetek vannak a város környékén, és mi a tevékenységi területük. Magam a Ritz szálló konyháján kaptam állást, mint konyhai kisegítő, 90 centes órabérért.

Alig voltam háromhetes bostoni lakos, amikor rokonaim interjúra vittek „az egyetemre”. Mint hamar kiderült, ez nem volt más, mint a híres Harvard. Jól beszéltem franciául és németül, az angolom akadozott, az oroszom még inkább. De nem azért volt a Harvard Amerika 1636-ban alapított ős-egyeteme, hogy ezen megakadjon az első 56-os magyar felvétele, amit a *Harvard Crimson* riadt képpemmel tetézve közölt is. Orosz-francia szakos harmadéves lettem egy BA diploma reményében, amit az 1957-es tavaszi szemeszter, majd az 57-58-as kétszemeszteres teljes tanév, és egy 1958-as nyári kurzus után *cum laude* minősítéssel meg is kaptam. Az 58-as tanév kezdetével még öt magyar diák került a Harvardra.

Közben apám állásra talált Honolulu városában a Hawaii-szigeteken, ahol egy magánkollégium mint európai történelmet alkalmazta. Magam

is sikerrel megpályáztam egy középiskolai állást – az 1850 táján alapított Iolani School vett fel mint francia, latin, német és orosz tanárt. A diákság többnyire japán-kínai-filippinó családokból származó fiúkból állt, akik az USA térképét egyetemek hálózatának tekintve kérték az ajánlóleveleket öt-hat egyetemre egyszerre. Tőlük tanulva én is ezt tettem, és három lehetőség közül választva bekerültem a Yale-re általános és indogermanisztikai nyelvészet szakra.

1963-ban kaptam meg az MA (magister artium) fokozatot, 1965-ben a PhD (philosophiae doctor) címet. Végig ösztöndíjas voltam, soha egy cent tandíjat nem kellett fizetnem.

A doktorátusom témája szokatlan volt a Yale egyetemen, ahol a több évtizedes szokás szerint a disszertációk egy eladdig kevésbé ismert, avagy teljesen ismeretlen „exotikus”, azaz ázsiai, afrikai avagy óceániai nyelv hangtanát, morfológiáját és esetleg a mondattanának egy részét írták le. Nagy csodálkozást és nem csekély szkepszist váltott ki tanáraimból, amikor én a mai amerikai angol idiómáit választottam disszertációm témájaként. „És kik lesznek az informánsai?” – kérdezték nem csekély aggodalommal. „Például ön” – feleltem –, „elvégre tetszett szolgálni a hadseregnél”. Erre nem voltak felkészülve. Eddig mindig ők voltak a „civilizált kutatók”, és a vizsgált nyelv ösztönös beszélője a „barbárok”, de engem mindig az élő, a beszélt nyelv érdekelt akár a magyar, akár az angol nyelvterületen. Két évig Los Angeles mellett dolgoztam mint komputeres fordítás kutató. Számtalanszor bebizonyosodott, hogy akár komoly irodalommal, akár a köznép beszédbeli fordulataival kellett törődnöm, az angol nyelv zsúfolva van idiómákkal, és aki ezeket nem ismeri, mindig idegen hangzással fog beszélni.

Nagy magyar kolóniát találtam Los Angelesben, ahol különösen értékes munkát végzett Szörényi Éva Kossuth-díjas színművésznő, a havonta ismétlődő *Széchenyi teák* ihletett házigazdája. Sokat tanultam tőle a két év folyamán, például annak a felismerését, hogy ha egy 750–800 fős hallgatóság kedvencet választ magának az elérhető versek s azok szerzői közül, akkor figyelemfelkeltő az új verseket kedvenc költőiknek ajánlani. A költőkkel szemben pedig tapintatból őrizkedni kell a kritikus hangvételtől. Kannás Alajos, Tűz Tamás, András Sándor és én voltunk a „modernista ellenzék” az elhíresült *Füveskert* (Tollas Tibor és hívei) csoportjával szemben. Mikor az egyik március 15-én már százhuszadszor nyüzszített fel az emigráció „Talpra magyarjává” jambizált „bebádogoztak minden ablakot” refrénű vers, Kannás nagy kajánul ezt a változatot kínálta: „ablakba tettek minden bádogost, önmutogató hangos kisokost”, amin mi nagyobbat derültünk, mint tennénk azt manapság, mikorra ugyanis megtanultuk, hogy a legszerényebb irodalmi hazához is anyagi alapok szükségeltetnek. Ezt sulykolta ugyanis belénk Tollas Tibor, a Nyugat-

Németországban megjelenő *Nemzetőr* főszerkesztője, aki a lap 1970-es büdzséjének szanálása céljából végigjárta Kanada és az USA majd minden városát, ahol csak magyar kolónia létezett. Chicagóban voltunk dr. X.Y nőgyógyász házában, amikor is felesége, a volt vidéki primadonna éppen felkérte Tollast, hogy mondaná el még egyszer a „bebádogoztak minden ablakot” refrénű csodakölteményt. Mikor ez megtörtént, az aszszony elővett egy húszdollárost és azt Tollas kezébe adta. Tollas ezt alkalmasint kevesellte, mert elkapva a művésznő kacsóját, annak csuklójától a könyökén is picit túl még négyszer cuppantott. Eredmény: négy újabb húszas, összesen száz dollár. „Aha” – gondoltam, szóval némi huncutsággal kénytelen fenntartani egy szerkesztőséget.

1969 júniusában elvettem feleségül Valerie June Becker amerikai osztálytársamat, aki a legjobb nyelvészhallgató volt a Yale-en. Két állás kellett két nyelvésznek, ami a legtöbb államban jogilag nem megengedett az érvényben levő „anti-nepotizmus” törvények miatt. Szomorúan elhagytuk a napos Kaliforniát, hogy 1970-től az illinois-i állami egyetem chicagói karának angol tanszékén működhessünk. Itt én szemantikát és szintaxist tanítottam, míg Valerie a fonológiára és az alaktanra specializálta magát. Nem volt év, hogy valaki ne kérte volna, hogy vizsgáztassam le magyarából, mert a szüleivel otthon azt beszélnek, és a magyart elfogadják a német, a spanyol, a francia és az olasz mellett fakultatív idegen nyelvnek.

Ekkoriban létezett egy *Chicago és környéke* című hetilap, melynek főszerkesztője és egyben tulajdonosa Hoványi Gyula, egy nagy, testes ember volt, s innen kapta a lap a becenevét: *Hoványi és környéke*. Ebben a lapban szerepelt minden esemény, ami a magyarokat érintette, így például a *Tulipános láda* összejöveteli is, melyeket a nagyszerű vendéglős, Szathmáry Lajos szervezett. Tudtuk, hogy Szathmáry számos költemény szerzője, aki azonban szemérmesen elrejtí írásait, amíg csak valaki nevesebb színész, vagy színésznő meg nem jelenik Chicagóban, akinek aztán az lesz a feladata, hogy a Szathmáry-verseket magnószalagra mondja. Ez a megtiszteltetés jutott osztályrészéül például Jancsó Adrienne előadóművésznak is, aki erről nem csekély humorral és megértő megbocsájtással tudott beszélni szűkebb baráti körben. A *Tulipános ládában* gyakran szerepelt dr. Fiedler Kálmán, aki Soproni Bálint néven közölte verseit. Soproni-Fiedler utazási irodát vezetett, amit Sebok Travel néven illet ismerni és terjesztetni, mivel a céget egy Sebők nevű úrtól vette át valamikor az ötvenes években.

A nagymama levele volt a címe annak a könnyfakasztó dolgozatnak, amelyben a szerző elmondja, hogy a Budapesten élő nagymama, akinek teljes családja kivándorolt Amerikába, egész életében arra vágyott, hogy kapna bár egy rövidke levelet a még Magyarországon született unokájától, de hiába, mert telnek az évek, az ünnepek jönnek-mennek, de soha

sincs a postaládájában egy sor sem az ő egyetlen kis unokájától. Azaz végre! Egy gyerek kézírásával címzett levél érkezik, a feladó az unoka. A nagymama mohón feltépi a borítékot, olvasni kezdi – azaz kezdené, csak hogy nem állnak össze a szavak, mert ilyesmi jön ki, hogy I, w-i-s-h y-o-u a v-e-r-y m-e-r-r-y C-h-r-i-s-t-m-a-s d-e-a-r-e-s-t g-r-a-n-d-m-a, ami magyarul nem jelent semmit. A szerencsétlen nagymama a szívéhez kap, és holtan rogyik össze.

Gondoltam egy nagyot és merészet, és egy szerény ebédmeghívással körítve felkértem Fiedler Kálmánt, hogy segítsen egy magyar kulturális társaság megalapításában, ahol például meghallgathatunk egy történezszt, egy közgazdászt, egy orvost, egy prózaíró, vagy éppenséggel egy költőt, mivel meg kell értenünk, hogy nem mindenki vevő a régies szentimentalizmusra Szabolcska Mihály modorában. Ez volt életem egyik legkőrmönfontabb diplomáciai húzása, mivel sikerrel alkalmaztam Szőrényi Éva tanácsát, hogy a kompetícióhoz kell fordulni segítségért. Fiedler akkor fogadott barátjává, amikor megkértem, tanítson meg kezet csókolni, amit ő lelkesen fel is vállalt: „Kiválasztod a legcsúfabb, legvénebb, legrán-cosabb kezű nőt, akinek egyáltalán nem akarsz kezet csókolni, és azzal kezded – a többi jönni fog magától.” Vajon Tollas tudta ezt? Fiedlernek igaza is lett.

1969. október 23-ra kiküldtem 750 személyesen címzett meghívót a Kodály Zoltán Magyar Társaság alapító közgyűlésére. Chicagóban laktunk a North Sheridan Roadon, ahol a háznak két 30 emeletes tornya között volt egy 250–300 fő befogadóképességű vendéglátóterme, amely a „Solarium” névre hallgatott. Itt volt jókora jégszekrény, színpad, karosszékek, lehetett olcsón bérelni 200 főre való eszpresszós csészéket, és a felszereléshez modern mikrofon, olcsó és modern ruhatár járult. Alakuló előadásunkat du. 5:30-ra hirdettük, de már 4:30-kor a terem félig telt, hála Hoványi Gyula három héten át ismételt meghívójának a *Chicago és környéke* hirdetései között. Aznap kora délután szólt a telefon, és váratlanul Karinthy Ferenc, Cini, a régi pesti barátunk jelentkezett, mondván, hogy hallott az alakuló estről, és hajlandó betársulni, ha úgy tetszik. Meghívott és már két napja ott tartózkodó vendégeink voltak még Gömöri György Angliából, Kemenes Géfin László és Vitéz György Montrealból. Én és amerikai nejem, Valerie voltunk a házigazdák. Cinit megkértem, hogy egy szót se politizáljon, mire meg is ígérte, hogy főleg apja, a nagy Karinthy Frigyes történeteiből fog néhányat elmondani. Elsőpró sikere volt annak a történetnek, melyben felkéri Karinthyt, hogy alkosson egy érthető magyar mondatot az osztrák *Von Hötendorf* névből. A történet így szólt: egy kastélyban szolgáló udvari szolgának be kellett volna fűteni, mivel az idő lehűlt, de elmulasztotta, s ezért most a kerítésen kívülre állították büntetésből, ahol kézimunkájával foglalatoskodik, azaz *fon*. Munkára serkentve a tétlen darabontot „hőt, zend orr!”-úvó bajnok! – kiáltja

a vár ura, aki hiányolja a fűtést, mivel megfázott a zend származású szolgálóval egyetemben. Jókora megérdemelt ováció fogadta Cini szellemes előadását, aki elmondta, hogy nem kell lefeküdni otthon a rendszernek, ellenben meg kell érteni, hogy majdnem minden felmerülő téma egy „harci kérdés” is egyben.

A jelenlevők nem tudtak megállapodni a tagsági díj kérdésében, ami így elmaradt, egy-két speciális rendezvénytől eltekintve. Ilyen volt két kanadai barátunk, Faludy György és Fáy Ferenc meghívása, akik annak előtte még sosem jártak az USA területén.

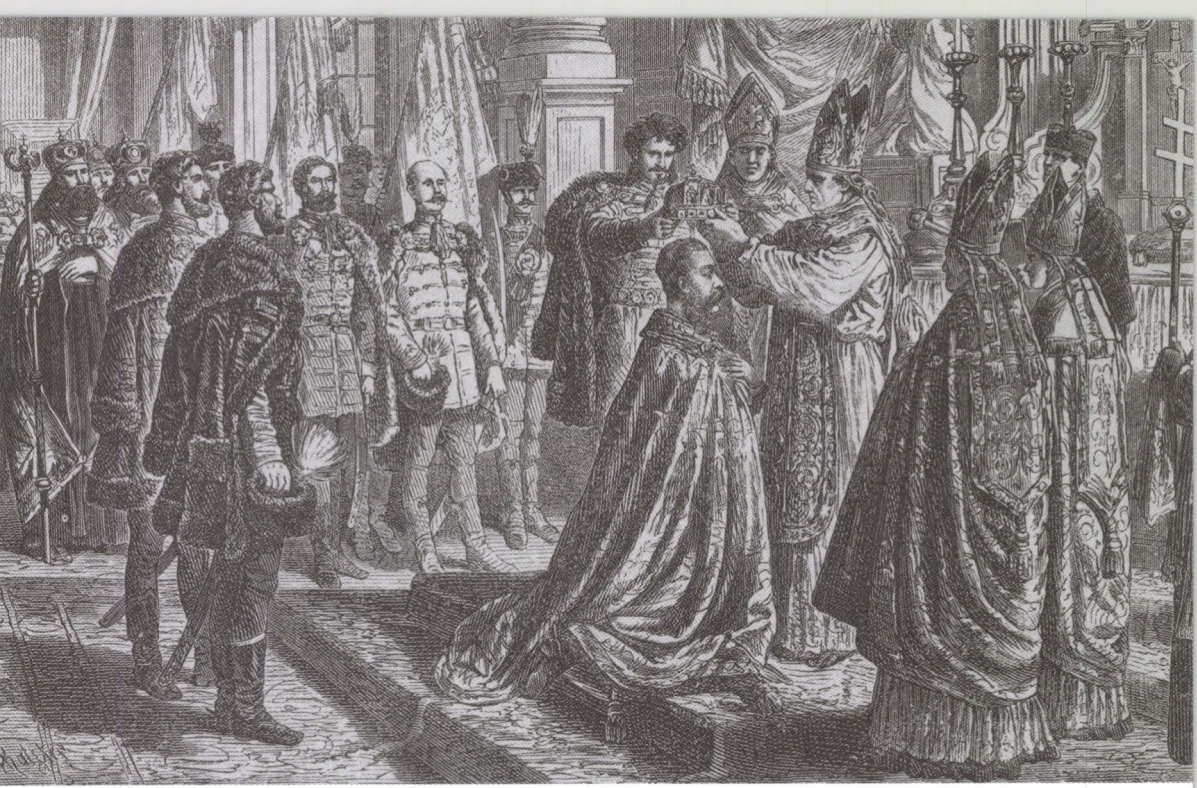
Legelső meghívottunk a budapesti Zeneakadémia tanára, Ádám Jenő zenepedagógus volt, a „Kodály-módszer” részeként ismert szolmizálás nagymestere. Érdekes beszédet tartott Kodály *Psalmus Hungaricus*áról, és magnószalagról lejátszotta a *Psalmus* moszkvai előadását, amit a Vörös Hadsereg kórusa magyarul énekelt. Ezt a KZT hallgatói úgy értelmezték, ahogyan azt Ádám Jenő maga is szánta, azaz hogy a zene nemzetközi nyelvén egy hivatalosan ateista állam kellő kultúrérték esetén átvesz egy egyházi művet is. Az előadás nagy siker volt. Másnap vitriolos cikk jelent meg egy könyvatos vidéki lapban *Chicagóból Kókára* címen jegyezte -y -s, azaz Szathmáry Lajos. Kifogásolta, hogy a KZT meghallgatta a Szovjetunió énekeseit, mivel a „kotta minden hangjára száz megerőszkolt magyar asszony vére hull, s ezt most megetették a chicagói magyarsággal mint hajdanában a kókaiakkal a nyers zöldborsót.” Szathmáry egyszer kicsit ittasan bevallotta nekem, hogy irigységében írta a cikket, és azóta erősen meg is bánta.

Első Amerikában ismertebb meghívottunk John Lukacs, azaz Lukács János volt, aki nemrég kiadott *The Decline and Rise of Europe* (Európa hanyatlása és felemelkedése) című könyvével sokat idézett szerzővé vált. Kapcsolatunk onnan ered, hogy a Párizsban működő *Irodalmi Újság* szerkesztője, Enczi Endre felkért egy recenzió írására Lukács könyvéről, amelynek örömmel tettem eleget. Lukács több irodalmi díjat nyert angol esszé stílusáért annak dacára, hogy bennszülött magyart beszélt. Kétnyelvűségét követendő példának tekintettem.

Következtek az észak-amerikai költők, Fáy Ferenc, Tűz Tamás, Kanás Alajos.

A mi lakóházunk Szoláriumát nem lehetett mindig megkapni, és gyakran az egyetemen is elutasítottak, ezért esetenként kisebb egyházak 50-60 fős tanácsstermeiben kaptunk helyet.

Évente négyszer sikerült összejönnünk, 40 taggal számolva tíz éven át. Nem adtunk ki tagsági igazolványokat, és nem sikerült a sokszor Chicago városi utcarészleteket is mutató meghívók megőrzése sem – ugyanakkor nálam volt a nagyon szép, jókora utcai plakát nagyságú Kodály-arckép, amelyet kérésünkre Klaudinyi László, a *Chicago Sun Times* főgrafikusa

I. Ferenc József magyar királlyá koronázása. Neue Illustrierte Zeitung, Illustriertes Familienblatt, 1877, 32. szám, 509. o.

festett ajándékba. Amikor folyt az előadás, Kodály képe mellett állt az előadó.

A társaságnak nem voltak tisztségei sem, úgymint kincstárnok, programszervező stb. Amikor valaki megkérdezte, hogy mi az én szerepem, azt feleltem, én vagyok a „dugóhúzó”. A dugóhúzás abból állt, hogy minden Amerika partjaira vetődő palackot egy lelket és szellemet szállító üzenetnek tekintettünk, amelyet a végzet az óceánba hajított, és most kikötött itt minálunk. Mi magunk is „palacklakók” voltunk és vagyunk, és ezért „nem féltünk az ismeretlentől”. Tudni kell ugyanis, hogy az emigrációs újságokban, egy-két rádióállomás programjaiban olykor a szélső-jobboldaliságig terjedő szövegek és támadások hangzottak el mindenki ellen, aki valamennyire pártolta az otthoni szervek erőfeszítéseit, hogy „dialógusba kezdhessenek” az „emigrációval”. A legvérmesebb cikkek írója egy Halmágyi Ádám Lajos nevű újságíró volt, aki vérbe mártott tolla ostromozta például az igen kulturált és körültekintő dr. Nagy Károlyt, amiért elfogadta az Anyanyelvi Konferencia meghívásait, és többször is megjelent magyarországi rendezvényeken, ahol mindig civilizáltan és konstruktívan szólalt fel. Időközben megtudtuk dr. Büky László szegedi egyetemi tanár írásaiból, hogy a Moszkva parancsaira rángatózó Anyanyelvi Konferencia igenis a hatáskörébe tartozó feladatnak tekintette az

amerikai magyarok „felpuhítását“, és „szalonképes vitapartnerékké“ szelídítését, elsősorban nyugati valuta beszerzéséért, valamint a Kádár-rendszer legitimizálásért. E tekintetben tehát Halmágyi Ádám Lajosnak némi igaza is volt, amely igazságot azonban civilizáltabb módon kellett volna prezentálnia. Én egy paródiát tettem közzé, melyben HÁL-t *Hagymázi Ádáz Zajos*nak hívtam. A továbbiakban igyekeztem szakszerűen szignálni a cikkeimet: Lőrincze Lajos előadásairól objektíve elmondtam, hogy azok elsősorban a magyar nyelv magánhangzóinak elkopásáról szólnak, és arról, hogy őrizzük meg a magyar szavak kiejtését az amerikai angol befolyásától. Hazai kollégáim ugyanis jelezték, hogy rosszmájú Lőrincze-viccek élnek divatjukat Budapesten, mint például az, hogy „*a Lőrincze elvtárs az egy olyan elvtárs, aki egy halott arcán nyomogatja ki a mitesszereket.*” Mindig tudtam, hogy a „nyelvművelés“ egy nagy aláaknázott mező, de hogy a kritika élesebb legyen Budapestről, mint nyugatról? Mindez sajnos nem volt objektíven értékelhető és áttekinthető a hatvanas és a hetvenes évek Amerikájában.

Általában megállapíthatjuk, hogy az Európában horgonyt vetett menekültcsoportok baloldalibbak voltak az észak-amerikai, vagy ausztráliai csoportoknál. A párizsi *Magyar Műhely* egyik szerkesztője, Nagy Pál például kijelentette, hogy „*igazi irodalomnak semmi köze nem lehet a haza megmentéséhez... Az országot a tüdőbeteg gondozó védje meg, ne az írók.*” Egy ilyen kijelentés a „polgárpukkasztás” fogalomkörével volt rokon, és ezért sokan kritikátlanul el is fogadták, elfeledve, hogy a magyar irodalom gyökerei az 1848-as forradalmon túl egy élethalálharcot vívó kis nemzet történelméből fakadnak. Az, hogy a „liberális–nemzeti” ellentét mind a mai napig velünk van, nem szorul bizonyításra, a szekértáborok ugyanis ott állnak a Vörösmarty téri könyvsátrakban minden könyvnapon. Talán kevésbé köztudott az, hogy az irodalmunk történetéből ismert népi–urbánus ellentét hogyan szélesedik a szemünk láttára például az erdélyi fiatalabb írók műveiben „erdélyi transzközéppé” – hogy Orbán János Dénes terminológiájából kölcsönözzek –, amiben sok a „polgárpukkasztás”, a nyers szex, a nyomdafestéket nem tűrő szókinccs egyfajta kötelező tisztelete és gyakorlata, a halál-novellák gyakorisága, a mindmáig tartó belső ellenállás a felejtethetlen Nicolae Ceaușescu faluromboló diktatúrája ellen.

Mindez ugyanis megtalálható az emigráció irodalmában is. A liberálisok túl akarnak lépni a nemzeti témákon, nem idézik a „pesti sráckat”, nem sírnak honvágy-könnyeket a március 15-i halászlébe, viszont megismerik és megszeretik a francia *bouillabasse*-t, az angolosan, illetve texasi módra belül nyersen hagyott *beef steaket*. András Sándor, Bakucz József, Kemenes Géfin László és Vitéz György létrehozták az *Arkanum*

című folyóiratot, melyben az avantgárd kitombolhatta magát. Időnként átlátogattak Kanadából Chicagóba, ahol irodalomtanári katedráik magaslataból vállon veregették az önálló utakon járó kollégákat, mint Tűz Tamást, Kannás Alajost, vagy Fáy Ferencet. (Hozzám mindig rendkívül udvariasak voltak.) A torontói csoport tehát nem volt homogén, és mindig tüntetett individualizmusával.

Egyrészt ott voltak a „borzas hajúak”, másrészt a társadalmilag kevésbé sikeres „öreges”, mint például a Ludovikát végzett Fáy Ferenc és a római katolikus papi talár szorításában magát igen kényelmetlenül érző Tűz Tamás.

A Chicagói Kodály Zoltán Társaság elég nagy forgalmat is bonyolított Európa és Észak-Amerika között. Mi hoztuk el először kanadai magányából Faludy Györgyöt és Londonból Határ Győzöt. Faludyt először fel kellett személyesen keresni Torontóban, ahol a „vörös” Gábori György lakásában bérelt egy szobát hűségese barátjával és titkárával, az amerikai Erik Johnsonnal. Gáboriék büszkék volt Faludyra, és mindent megtettek, hogy minél jobban érezzék magukat, féltek ugyanis a provokációtól, ami egy ilyen párt könnyen érhetett volna. Pompásan terített asztalnál beszéltek meg Faludy chicagói látogatásának körülményeit, beleértve, hogy én várom az O'Hare-en, nem lesz híréhes újságíró sem magyar, sem amerikai részről. A több mint háromórás megbeszélés pozitív eredménnyel zárult: másfél hónappal látogatásom után Faludy először életében megérkezett az USA-ba, ahol én fogadtam a KZT nevében, s vittem haza magunkhoz.

Határ Győző utaztatása ennél összetettebb, interkontinentális vállalkozás volt, amiben sokat segített maga a szerző azáltal, hogy mivel maga szedte ki kötetei szövegét házi komputerén, azok kiadatását módjában állt a Molnár József nyomdájával végeztetni Münchenben. Így pazar kiállítású kötetei rendszeresen aranyba és feketébe kötve százas példányokban keltek el Amerika-szerte és Kanadában is, mert olyanok is gyűjtötték, akik alig értették Határ sokszor rendkívül bonyolult mondatait.

De hogy a magam írói tevékenységéről is szóljak legalább egy-két szót, be kell vallanom, hogy sosem szüntem meg magyar verseket írni, s azokat közölték is, főleg az *Irodalmi Újság*, az *Új Látóhatár* és több kisebb lap hasábjain. A hawaii két és az azt követő kaliforniai szintén két évem alatt egész kis „mini-haza-a-magasban” kerekedett körém. Első nagyobb jelentkezésem a Szabó Zoltán által szerkesztett *Kilenc költőben* történt, majd a Forradalom tizedik évfordulójára kiadott 1966-os *Szomj és ecetben*. Mikor már Chicagóban éltünk, és 1969-ben megalakult a Kodály Zoltán Társaság, második kötetem, a *Ká a négyzetben* = *13-mal* egyféle függetlenségi nyilatkozatnak hatott, melyben úgy lépek

át meglevő nyugati magyar egyesületeken, hogy közben létrehozom ismertebb nevű értelmiségiek többfelé nyitott csoportját.

Befejezésül ide kíváncoznék egy nemzetközi hálózat absztraktuma, melynek az lehetne a célja, hogy vázlatosan illusztrálja a „magasban élő haza” egyes centrumait. Ezt térkép formájában egy nagyobb, összehajtható lapon volna érdemes megszerkeszteni a kontinensek körvonalalaival és színes összekötő vonalakkal, költők, prózaírók, esszéisták, történészek nyugati lakhelyeivel. Addig is meg kell elégednünk a meglevő irodalommal.

A chicagói Kodály Zoltán Társaság jelentősebb résztvevői (1969–1979):

Ádám Jenő (zeneelmélet, Kodály-módszer, Budapest), Fáy Ferenc (költő, Toronto), Faludy György (író, költő, polihisztor, Toronto), ifj. Fekete István (író, Chicago), dr. Fiedler Kálmán (Soproni Bálint, költő, Chicago), Gömöri György (költő, irodalomtörténész, Cambridge), Határ Győző (építészmérnök, író, költő, London), Ignác Rózsa (író, Budapest), Jancsó Adrienne (előadóművész, Budapest), Kányádi Sándor (költő, műfordító, Kolozsvár), Kemenes Géfin László (költő, irodalomtörténész, Montreal), Kibédi Varga Áron (költő, irodalomtörténész, Amszterdam), Karinthy Ferenc (író, Budapest), Klaudinyi László (grafikus, festőművész, Chicago), Komjáthy Tihamér (hadtörténész, Chicago), Kontra Miklós (nyelvész, Szeged), Lőrincze Lajos (nyelvész, Budapest), Lukács János (történész, Philadelphia), Makkai Ádám (nyelvész, költő, Chicago), Nagy Károly (szociológus, New Brunswick), Mészöly Miklós (író, Budapest), Mózsi Ferenc (költő, Chicago), Nehéz Ferenc (író, könyvtáros, Chicago), Nemes Nagy Ágnes (költő, műfordító, Budapest), Oravecz Imre (költő, Budapest), Orbán Ottó (költő, Budapest), Petőcz András (költő, Budapest), Polcz Alaine (pszichológus, író, Budapest), Püski Sándor (könyvkiadó, Budapest), Sass Márton (építészmérnök, Chicago), Simon Miklós (színművész, Chicago), Sütő András (író, Marosvásárhely), Szépe György (nyelvész, Budapest), Szathmáry Lajos (vendéglős, újságíró, Chicago), Szörényi Éva (színművész, Los Angeles), Tóth Éva (költő, műfordító, Budapest), Tábori Pál (író, hírlapíró, London), Trombitás Dezső (református lelkész, író, Los Angeles), Trombitás Zsófia (követségi titkár, Washington), Tűz Tamás (költő, Los Angeles), Vitéz György (pszichológus, költő, Montréal).

A KZT tízévi működés és negyven előadás után hivatalosan megszűnt 1979 júniusában a Tűz Tamás, Kemenes Géfin László, Mózsi Ferenc és Makkai Ádám részvételével tartott ülésen, elfogadva a határozatot, melynek értelmében mostantól a Mózsi Ferenc által működtetett *Szivárvány* lesz a chicagói magyar társaság neve az évente négyszer megjelenő folyóirattal egyetemben. A Mózsi-féle *Szivárványt* a rövid életű *Pilvax* követte Pálincás István szervezésében. Manapság elsősorban gulyásfőző versenyeken jönnek össze magyarok a norridge-i református egyháznál, ahol időnként erdélyi előadóművészek estéit is megrendezik. A Szent István római katolikus templom és a másik református templom is otthont ad kultúrműsoroknak.